

Màster Universitari en Professor/a d'Educació Secundària Obligatòria i
Batxillerat, Formació Professional i Ensenyament d'Idiomes
Ciències Socials i Humanitats. Geografia i Història

MIGRACIONS I DESPLAÇAMENTS D'AHIR I DE HUI
UNA PROPOSTA DE PROGRAMACIÓ DIDÀCTICA PER A PRIMER DE
BATXILLERAT

Autor: Pablo Molina Gandia
Tutor: F. Javier Soriano Martí

ÍNDIX DE CONTINGUTS

1. INTRODUCCIÓ I JUSTIFICACIÓ	pàg. 3
2. OBJECTIUS	6
3. COMPETÈNCIES, CRITERIS D'AVALUACIÓ I SABERS BÀSICS	8
4. METODOLOGIA	17
5. DISTRIBUCIÓ TEMPORAL DE LES UNITATS DIDÀCTIQUES	20
5.1. Primer Trimestre	21
5.2. Segon Trimestre	29
5.3. Tercer Trimestre	35
6. MESURES PER A LA INCLUSIÓ EDUCATIVA	42
7. AVALUACIÓ	45
8. AUTOAVALUACIÓ	48
9. CONCLUSIONS	49
10. BIBLIOGRAFIA	55
11. Annex	57

1. INTRODUCCIÓ

La nostra Programació Didàctica (PD) s'emmarca dins del Decret 108/22 del Consell dissenyat per a l'assignatura *Història del Món Contemporani* de 1er de Batxillerat¹. Del perquè hem triat aquest curs, se'n surt dos línies principals. La primera, enfocada al coneixement històric, perquè si ho comparem amb altres períodes històrics, l'era contemporània ocupa un espai molt breu en el temps. Tanmateix, eixe espai tan breu, de dos segles de duració, va marcar i canviar el panorama global en tots els àmbits. Així doncs, creiem indispensable que l'alumnat compregui els esdeveniments més rellevants en els àmbits europeu i mundial, però també nacional, des d'un punt de vista econòmic, social, polític i cultural succeït en els darrers dos segles i què allò que passa actualment no és fortuït, sinó conseqüències d'aquest passat més immediat. La segona justificació estaria vinculada en preparar l'alumnat per a la dificultat de 2n de Batxillerat, les Proves d'Accés a la Universitat i els estudis superiors. Primer de Batxillerat és un curs clau en la formació del nostre alumnat, som conscients del canvi i l'esforç que suposa passar de 4t ESO a Batxillerat i estudis superiors en qüestió de dos anys. Per això, nosaltres proposem una programació (dividida en 11 Unitats Didàctiques) amb riquesa metodològica i molt diversa pensada per incrementar progressivament el ritme de treball i fomentar l'organització i la concentració en l'estudi. Perquè, considerem que és important adquirir paulatinament aquestes disciplines de treball per encarar 2n de Batxillerat amb la millor preparació possible.

¹ Decret 108/22

Entendre el nostre alumnat és la forma d'aconseguir arribar a tothom i transmetre aquests objectius. El primer pas per aconseguir-ho serà que ens escolten. Com ho farem? Doncs bé, captarem l'atenció de primeres mitjançant els títols de les Unitats Didàctiques (UD) que han estat triats específicament per ser atractius i suggerir preguntes i reflexions.

Però no aconseguirem la seua atenció contínuament amb aquest mètode, sinó que elements com la metodologia, la interdisciplinarietat (art i tecnologia) i un plantejament educatiu flexible i adaptat, jugaran un paper fonamental al llarg de tota la nostra PD i aplicat perfectament a les pràctiques externes, com veurem més avant.

En definitiva, una proposta didàctica activa, participativa i actualitzada, una diversitat enfocada a combinar els aspectes positius de les classes teòriques amb d'altres més actives com la cooperativitat, la gamificació o l'aprenentatge basat en el pensament i resolució de problemes seran els principis que seguirem per fer arribar a l'aula tots els objectius, competències i sabers bàsics marcats pel currículum. Finalment, per ajudar a la tasca docent, totes aquestes qüestions les hem sintetitzades en format taula quadriculada.

La programació, amb els canvis corresponents, podria aplicar-se a qualsevol centre del País Valencià. Tanmateix, i més concretament, està pensada per ser aplicada a l'IES Politècnic de Castelló de La Plana. Un centre que, a l'estar ubicat al nucli urbà de la ciutat, el perfil sociolaboral és molt divers i heterogeni. A més a més, acull un gran nombre de població i alumnat migrant de diferents parts del món².

²² PEC IES Politècnic

De la reflexió sobre quin i com ha de ser el tractament de la diversitat ètnica a l'aula, en naix el motiu i fil conductor de la realització d'aquest Treball de Fi de Màster. El fet d'educar, la nostra finalitat com a futurs docents, conjuntament persones de diferents cultures implica treballar per aconseguir un espai cultural comú que no supose pèrdues d'identitat, sinó un enriquiment recíproc i una obertura cap allò diferent. La presència en les aules d'alumnes que pertanyen a minories ètniques és una realitat que ha de ser considerada com quelcom significatiu per part dels diversos agents educatius: des de les autoritats fins als professors en formació. No n'és prou amb cercar solucions puntuals a problemes específics que es presenten en el transcurs del procés educatiu. Cal anar més enllà i suggerir propostes. És per això que nosaltres desenvolupem aquesta iniciativa en forma de PD.

En conclusió, sota aquesta proposta subjau la necessitat que l'ensenyament de la història estiga clarament vinculat amb els problemes actuals. Hui dia, continuen havent-hi nombrosos prejudicis i situacions conflictives relacionades amb els temes migratoris, els orígens i les transformacions dels quals sovint no són abordats i analitzats amb la profunditat més adequada. Al nostre parer, és un contingut adient per tal que l'alumnat siga conscient que les migracions són processos que s'han desenvolupat al llarg de la història i no solament ara. Llavors, podem tractar de pal·liar la xenofòbia, en un moment on els discursos excloents estan tan presents en les nostres societats i mitjans de comunicació, i que fins i tot estan gaudint d'un revifament.

2. OBJECTIUS

Els objectius són tots aquells assoliments que s'espera que l'alumnat haja aconseguit en finalitzar l'etapa. En altres paraules, són metes d'aprenentatge que volem aconseguir implementant-los en la nostra programació per a guiar l'aprenentatge dels nostres alumnes cap a aqueixes metes.

Els objectius estan vinculats a les Competències Clau i tots són importants, però nosaltres els dividirem entre aquells desenvolupats directament i els relacionats d'alguna forma amb les Unitats Didàctiques.

Desenvolupats

- Fomentarem la igualtat efectiva entre dones i homes, analitzarem les desigualtats històriques i el paper de les dones en esta lluita i reflexionarem sobre com superar les existents.
- La no-discriminació per origen ètnic és el fil conductor d'aquesta programació, aleshores treballarem i desenvoluparem situacions i activitats d'aprenentatge per millorar l'entorn social, fomentar la multiculturalitat i l'enriquiment curricular de l'alumnat.
- Afermarem els hàbits de lectura, estudi i disciplina, com a condicions necessàries per a l'aprofitament eficaç de l'aprenentatge i preparació per a estudis superiors.
- Treballarem perquè l'alumnat conega i valore críticament les realitats del món contemporani, les causes i conseqüències de la seua evolució fins hui dia.

- Desenvoluparem la sensibilitat artística transversalment, com a fonts i produccions històriques com d'enriquiment cultural i patrimonial. A més, posarem en valor la fotografia i el cinema en l'art.

Relacionats

- Practicar la ciutadania democràtica, des d'una perspectiva global, i adquirir una consciència cívica responsable, inspirada pels valors de la Constitució Espanyola, així com pels drets humans, que fomenti la corresponsabilitat en la construcció d'una societat justa i equitativa.
- Consolidar una maduresa personal, afectiva, sexual i social que els permeti actuar de manera respectuosa, responsable i autònoma i desenvolupar l'esperit crític. Preveure, detectar i resoldre pacíficament els conflictes personals, familiars i socials, així com les possibles situacions de violència.
- Dominar, tant en l'expressió oral com en l'escripta, el valencià i el castellà.
- Expressar-se amb fluïdesa i correcció en una o més llengües estrangeres.
- Utilitzar amb confiabilitat i responsabilitat les tecnologies de la informació i la comunicació.
- Afermar l'esperit emprenedor amb actituds de creativitat, flexibilitat, iniciativa, treball en equip, confiança en un mateix i sentit crític.
- Promoure una actitud responsable i compromesa en la lluita contra el canvi climàtic i en la defensa d'un món verd.

3. COMPETÈNCIES, CRITERIS D'AVALUACIÓ I SABERS BÀSICS

Les **Competències clau** (CCI) són totes aquelles destreses que es consideren imprescindibles que l'alumnat obtinga per tindre èxit en el seu recorregut acadèmic, però també per afrontar els reptes d'un món cada vegada més canviant. A més a més, i segons el currículum, estan totes relacionades entre sí, i aconseguint una s'aconseguiran la resta, per tant, no hi haurà preferència o jerarquitització d'importància.

Les tractem totes, però nosaltres triem aquelles que més pes juguen en la nostra assignatura:

- Competència en comunicació lingüística (CCL): Es refereix a la utilització del llenguatge com instrument de comunicació, representació, interpretació i comprensió de la realitat, així com d'autoregulació del pensament, les emocions i la conducta.

Aquest aspecte es desenvolupa clarament al llarg de la PD, per desenvolupar les diferents activitats cal llegir, expressar-se i escriure correctament, coherentment i amb fluïdesa. Moltes de les activitats que emprarem posen èmfasi en açò, bé siguen debats, redaccions o exercicis de tota mena on el paper de la comunicació és fonamental.

- Competència plurilingüe (CP): implica utilitzar diferents llengües de manera apropiada i eficaç, per a l'aprenentatge i la comunicació. Integra dimensions històriques i interculturals orientades a conèixer, valorar i respectar la diversitat lingüística i cultural de la societat amb l'objectiu de fomentar la convivència democràtica.

- Competència matemàtica i competència en ciència, tecnologia i enginyeria (STEM): d'aquesta competència utilitzarem fonamentalment la

competència en tecnologia i enginyeria, veurem com al llarg del segle XIX i XX l'aplicació dels coneixements i metodologies propis de les ciències van transformar la nostra societat d'acord amb les necessitats o desitjos de les persones i ho aplicarem amb una situació d'aprenentatge que com colofó tindrà una fira històrico-científica.

- Competència digital (CD): Aquesta competència està associada a la cerca, selecció, registre i tractament o anàlisi de la informació, per mitjà de tecnologies que compten amb la doble funció de transmetre i generar coneixement. Concretament en la nostra PD l'alumnat haurà d'extraure, analitzar i sintetitzar informació d'alguns recursos tecnològics com són les pàgines web, blocs d'historiadors i *YouTube*. A banda, aprendrem a fer un ús segur, saludable, sostenible, crític i responsable en societat com la interacció amb aquestes.
- Competència personal, social i d'aprendre a aprendre (CPSAA): El desenvolupament d'aquesta competència suposa disposar d'habilitats per a iniciar-se en l'aprenentatge i ser capaç de continuar aprenent de manera cada vegada més eficaç i autònoma d'acord amb els propis objectius i necessitats. Llavors, nosaltres hem dut a terme aquesta competència a partir de poder ajudar l'alumnat a construir i adquirir estratègies i tècniques d'estudi i a organitzar-se i planificar les seues tasques de cara afrontar 2n de Batxillerat i els estudis superiors amb els millors resultats possibles.
- Competència ciutadana (CC): adquirir els valors d'una cultura democràtica fundada en el respecte als drets humans d'acord amb els ODS de l'Agenda 2030 com són exercir una ciutadania responsable i participar plenament en la vida social i cívica. El nostre alumnat

reflexionarà i raonarà críticament sobre com els moviments migratoris han sigut una constant al llarg de la història de la humanitat. Aleshores, amb aquests continguts pretenem combatre aquells discursos excloents i xenòfobs que estan presents actualment.

- Competència en consciència i expressió culturals (CCEC): El desenvolupament d'aquesta competència implica apreciar el fet cultural en general i el fet artístic en particular. Conèixer, comprendre, apreciar i valorar críticament diferents manifestacions culturals i artístiques, utilitzar-les com a font d'enriquiment i gaudi i considerar-les com a part del patrimoni dels pobles.

Nosaltres, al llarg de la Unitat Didàctica, emprarem diverses obres d'art, imatges i altres representacions que ens permetran vincular les expressions artístiques amb el contingut treballat. Amb això l'alumnat podrà ser conscient de les diversitats culturals i relacionar-les amb les manifestacions socials o polítiques.

Els descriptors operatius de les CCI junt amb els objectius formen el marc de referència sobre el que es concreten les **competències específiques (CEsp)**. Que a la vegada, són coneixements que l'alumnat ha de poder desplegar en les UD i les situacions d'aprenentatge, l'abordatge de les quals requerirà també l'aplicació dels Sabers Bàsics. A més a més, les CEsp no s'avaluaran a lliure arbitri del docent, sinó que seran els **criteris d'avaluació (CAv)** els nostres referents que ens indicaran el nivell de desenvolupament de les CEsp i el nivell d'execució que l'alumnat haurà de demostrar.

Per facilitar-ne la tasca docent, ho hem aglutinat i respectat la numeració que es presenta al currículum, aquesta numeració s'ha traslladat a la casella referent

dels CAVI de les UD. Per més informació, al tractar-se d'un dels grans canvis establerts per la nova llei educativa, creguem convenient compartir i explicar entre l'alumnat els CAVI, afavorint d'aquesta forma la seua avaluació formativa.

CE1. Buscar informació sobre el passat (BIP): treballarem la competència dotant l'alumnat de les eines (cerca i selecció d'informació crítica i ètica) que li permeten processar eficaçment les fonts i documents històrics de diferents tipus. Per complir aquesta tasca, realitzarem activitats com el comentari de text, l'anàlisi d'imatges, obres d'art i la interpretació de mapes. Amb tot, l'alumnat assolirà les CCI en comunicació lingüística i digital:

- 1.1. Emprar les tècniques historiogràfiques per buscar informació sobre el passat.
- 1.2. Justificar afirmacions sobre els fets del passat i del present.
- 1.3. Elaborar síntesis i hipòtesis sobre fets del passat i del present.
- 1.4. Interpretar i elaborar taules, gràfiques i mapes amb informació històrica tant en format analògic com digital.
- 1.5. Acceptar la diversitat d'interpretacions historiogràfiques.

CE2. Descriure fets i processos de la història (DFPH): Farem que l'alumnat compregua les relacions de canvi i permanència, causalitat i interrelació en l'espai i en el temps dels principals successos i processos històrics del món contemporani. Treballarem les CCI en comunicació lingüística (expressió oral i escrita amb coherència, correcció i adequació) i ciutadana.

- 2.1. construir relats o síntesis descriptius i/o explicatius sobre els fets i processos històrics del món contemporani.
- 2.2. Identificar relacions causals per a l'explicació del passat.

- 2.3. Explicar fets i processos històrics.
- 2.4. Analitzar fonts històriques.

CE3 . Analitzar ideologies, revolucions i polítiques (AIRP): es pretén que l'alumnat siga capaç d'identificar, comparar i diferenciar les principals ideologies polítiques de l'època contemporània. L'alumnat adquirirà habilitats per analitzar les idees i estructures polítiques del present i formular judicis propis que li permetran avaluar de forma crítica els trets democràtics o autoritaris i institucions polítiques del món actual. Les classes magistrals i les activitats guiades són una bona ferramenta per complir amb les metes marcades:

- 3.1. Conèixer les principals ideologies polítiques contemporànies.
- 3.2. Identificar els principals processos revolucionaris.
- 3.3. Expressar opinions informades i crítiques sobre institucions polítiques actuals.

CE4. Relacions internacionals i conflictes bèl·lics (RICB): l'alumnat haurà de ser capaç de formular explicacions històriques coherents sobre la dinàmica de les relacions internacionals i els conflictes bèl·lics més importants de l'època contemporània fins el moment actual, detectar i valorar els esforços realitzats en diversos moments de la història contemporània per mantindre la pau i el diàleg.

- 4.1. Conèixer causes i conseqüències dels conflictes bèl·lics.
- 4.2. Relacionar conflictes actuals amb els seus precedents històrics.
- 4.3. Emprar tècniques historiogràfiques per a l'explicació de les relacions internacionals i els conflictes bèl·lics.
- 4.4. Valorar els esforços per al manteniment de la pau internacional.

CE5. Canvis econòmics, demogràfics i socials (CEDS): l'objectiu és que l'alumnat diagnostique les repercussions socials i culturals de l'organització econòmica de les societats contemporànies, per tal que prenga consciència de l'impacte dels canvis sobre la millora o empitjorament de les condicions de vida dels distints grups socials en distints moments i espais geopolítics.

- 5.1. Identificar diferents models d'organització polític i social.
- 5.2. Analitzar repercussions polítiques, econòmiques i socials en espais contemporanis.
- 5.3. Realitzar propostes de millora sobre propostes de futur relatives a l'evolució econòmica i les seues conseqüències socials i mediambientals.

CE6. Desigualtat social i situacions de discriminació (DSSD): la història és social, per tant, pretenem que l'alumnat conega tota la diversitat de subjectes històrics com ara les classes treballadores i els sectors històricament subordinats o discriminats per raó d'origen, cultura gènere. Fomentarem la promoció del respecte a aquells sectors de la població històricament minoritzats i que, encara hui, necessiten visibilitzats i defensats. L'empatia serà la característica central que tractarem per mitjà de situacions i activitats d'aprenentatge.

- 6.1. Identificar causes i conseqüències dels conflictes socials contemporanis.
- 6.2. Reconèixer contribució a la millora de condicions de vida.
- 6.3. Reconèixer desigualtats socials i discriminació en el passat.

CE7. Corrents i manifestacions culturals contemporanis (CMCC): competència vinculada estretament a la competència clau en consciència i expressió culturals. Fomentarem en l'alumnat un millor coneixement, estima i respecte pel patrimoni

cultural i artístic de l'època contemporània. Treballarem aquesta competència de forma pràctica i visual la identificació dels principals estils o corrents, autors i obres principals, a més a més ens acostarem a altres disciplines artístiques com la fotografia o el cinema.

- 7.1. Identificar els principals corrents artístics contemporanis.
- 7.2. Reconèixer influències d'expressió cultural del passat en l'actualitat.
- 7.3. Valorar la importància del patrimoni cultural i artístic.

CE8. Reptes del món actual (RMA): treballarem aquesta competència orientada a què l'alumnat reconega els principals reptes polítics, econòmics, socials, culturals i mediambientals del món actual en relació a l'origen històric, atenent a la desigualtat, qualitat democràtica del sistema polític i desinformació.

- 8.1. Identificar els principals conflictes, reptes i problemes del món actual.
- 8.2. Elaborar i exposar projectes analitzant els reptes món actual.
- 8.3. Expressar opinions pròpies, coherents i crítiques sobre problemes i reptes socials d'actualitat.
- 8.4. Debatre reptes del present i propostes de millora.

CE9. Perspectiva de gènere (PG): ser conscients de l'ocultació de les dones en la historiografia i en el conjunt de la cultura instituïda. Contextualitzant els moviments feministes, les diferents tendències i onades per la emancipació pròpia dotarem l'alumnat d'una major capacitat de crítica i anàlisi de les desigualtats existents entre homes i dones i es comprometen de manera activa i informada amb la promoció de la igualtat efectiva de drets i oportunitats. Adquirirem les competències per mitjà del treball en grups mixtes, debats i opinions orientades a corregir discursos i actituds masclistes.

- 9.1. Reconéixer desigualtat de gènere en la història.
- 9.2. identificar els principals moviments feministes.
- 9.3. Mostrar igualtat entre homes i dones.

Per al desenvolupament i adquisició de les CEsp formulades són necessaris una compilació de continguts, açò ho aporten els **sabers bàsics** (SB), que són tots aquells coneixements, destreses i aptituds que nodreixen la matèria, en este cas que ens pertoca, *Història del Món Contemporani*.

Els SB s'organitzen en tres blocs:

- El primer, l'objectiu del qual és ensenyar a pensar històricament.
- El segon està relacionat a l'estudi en el temps de les principals qüestions polítiques, econòmiques, socials i culturals de la contemporaneïtat. La llibertat docent és total i nosaltres ho utilitzarem per interrelacionar fets i processos del passat amb els fenòmens del present i què l'aprenentatge siga el més complet possible.
- El tercer bloc fa referència als sabers axiològics. És a dir, a tots els procediments per desenvolupar una consciència cívica i ciutadana, crítica i proactiva davant dels desafiaments del segle XXI.

A tall de cloenda, amb la nova normativa, tots els ítems que hem vist tenen correlació i estan relacionats i imbricats directament, d'allò més general, els objectius a allò més concret que serien les situacions d'aprenentatge. El concepte de **situació d'aprenentatge** (SdAp) és, tal volta, la gran revolució de la nova normativa, és el paraigua que ho aglutina tot i de la que es desprenen la resta d'elements base del currículum. En resum, en la que es porten a terme

episodis i activitats en les quals els alumnes han de posar en pràctica tant les CCI com les CEsp i tot això ponderat pels CAvl.

Les nostres SdAp seguiran les premisses següents:

- Contextualitzarem la realitat quotidiana del nostre alumnat encarant-ho a introduir els continguts per tal que l'alumne/a es motive i s'identifique en el projecte.
- Partirem de nuclis d'interés i relacionarem els continguts amb alguna temàtica que pugui resultar motivadora per captar l'atenció del nostre públic.
- Dirigirem cap a la solució de problemàtiques plantejades o elaboració d'un producte final. Aquesta característica implica que no hi ha una única solució, ergo despertarem i potenciarem l'ús de l'esperit crític i creatiu.
- Contemplarem activitats amb diferents accions de treball, però posant major incidència en la cooperativitat. Fomentant així la presa de decisions consensuades en equip i el respecte per escoltar i valorar opinions diverses i diferents. El treball conjunt, a més, contribuirà a la inclusió i eliminar prejudicis.
- Transferirem aprenentatges al llarg del curs acadèmic, allò après en una SdAp s'utilitzarà per resoldre o elaborar material nou en altra situació.

4. METODOLOGIA

Metodologia utilitzada

El plantejament d'aquesta programació contempla l'aplicació d'una metodologia activa, participativa i actualitzada. L'alumnat que ens trobarem a l'aula són nadius digitals, no podem obviar aquesta realitat i treballarem per adaptar, orientar i integrar les TIC d'una forma coherent, atractiva, motivadora i útil per aconseguir aprenentatges adequats i desenvolupar les capacitats necessàries per a treballar entorn al passat i la construcció de la Història, però també per preparar el nostre alumnat per a la dificultat i exigència que implicarà 2n de Batxillerat i les PAU.

Tenint en compte, en tot moment, aquestes premisses, pretenem dissenyar un itinerari que combine una metodologia més clàssica, basada en aprendre a retindre informació i saber plasmar-la correctament als exàmens i proves escrites, amb d'altra més innovadora, pensada per treballar altres aspectes com ara la discriminació per origen, gènere o condició sexual, consciència en valors democràtics o pensar històricament, entre altres³.

Partirem dels coneixements previs de l'alumnat i els completarem intentant que s'hi involucre en el procés d'aprenentatge per mitjà dels següents elements:

- Combinarem **classes teòriques** amb **activitats pràctiques** enfocades a evitar la monotonia i l'absentisme.
- Aprenentatge basat en el **pensament**, les reflexions de l'alumnat seran una peça important durant l'any acadèmic. Ajudarem a l'alumnat a descobrir coneixements i que es senta principal actor del seu procés.

³ Moteagudo i Facal (2018).

- Aprenentatge **cooperatiu**, “junts som més forts”, agruparem l’alumnat en xicotets grups o per parelles, segons l’activitat, per tal d’impactar positivament reforçant la cooperació, el respecte mutu i el treball en equip.
- **Gamificació**, jugant també s’aprèn.
- Aprenentatge basat en **problemes**, presentarem el passat com una realitat a investigar, formulant interrogants o preguntes amb perspectives d’indagació que organitzen i guien l’aprenentatge.

Comptat i debatut, s’utilitzaran una àmplia gama de mètodes docents com ara: l’exposició oral, el treball en equip, el debat, la utilització correcta de les TIC enfocades a l’aprenentatge històric. A més considerem que les eixides de camp són una eina molt adient per a l’adquisició de continguts i valors⁴.

Espais d’aprenentatge

L’**aula** esdevindrà el principal espai d’aprenentatge, la programació està dissenyada per tal que les sessions es produïsquen en aquest lloc. Tanmateix, cal mencionar l’**eixida didàctica**, si és factible, prevista per al dia 16 de maig en què visitarem la comarca de l’Alt Maestrat i més concretament els pobles d’Albocàsser i Tírig.

A més a més, caldria mencionar el propi **espai d’estudi personal** de cadascú dels i les alumnes.

Recursos i materials

Les sessions es desenvoluparan prescindint del llibre de text, encara que pot servir de guia o reforç per a tots aquells alumnes que ho preferisquen⁵. Per tant,

⁴ Xosé Manuel Souto, Diego Garcia i Silvia Aparecida (2016)

⁵ Història del Món Contemporani, Ed. Vicens Vives.

per al desenvolupament de les sessions, l'alumnat rebrà els temes desenvolupats que haurà d'ampliar per mitjà de les classes magistrals, les activitats i les situacions d'aprenentatge. També en rebrà, al llarg de l'any acadèmic, els diferents textos, imatges i mapes que serviran de fil conductor de les diferents UD. Per a les tasques a l'aula, n'haurà de dur un quadern on poder prendre nota d'allò que treballem així com el dia que es requereix materials de plàstica.

Sempre que les instal·lacions del centre ho permeten, s'emprarà un projector per reproduir imatges, textos, cançons o arxius de vídeo. Tots aquests arxius permetran dur unes explicacions més dinàmiques i interactives. A més, serviran de suport per a les explicacions i debats que es produïsquen a l'aula.

Un altre recurs que farà servir el professor serà el del correu electrònic, que estarà a disposició dels estudiants amb la finalitat de resoldre dubtes al voltant del funcionament de les classes, sobre la matèria o altres temes que apareguen en el transcurs de les sessions.

Per a l'eixida didàctica aportarem autobús, autoritzacions i la guia que ens farà l'explicació, mentre que l'alumnat abonarà les taxes corresponents així com portar esmorzar, dinar, roba i calçat apropiat per a fer activitat física.

5. DISTRIBUCIÓ TEMPORAL DE LES UNITATS DIDÀCTIQUES

Hem utilitzat un sistema quadriculat per a la distribució de les **Unitats Didàctiques** (UD) per facilitar-ne la comprensió de la tasca educativa i també perquè qualsevol professor pugui comprovar amb una ullada què impartir cada dia, què està previst fer a l'aula i com es farà.

Primerament, les sessions i el cronograma ens indiquen el tema i la seua temporalitat a desenvolupar; en segon lloc, les activitats amb les respectives competències que hi treballarem; per acabar, la ponderació de cada nota. Cal fer una menció de l'apartat *situacions d'aprenentatge* (ressaltat amb gris), que en diverses sessions i sobre un tema transversal, crearem un context pròxim plantejant reptes a l'alumnat com bé ens indica el currículum. A banda, també aplicarem xicotetes situacions d'aprenentatge per ampliar coneixements de temes en particular que estiguem tractant. Per últim, cada UD, a continuació de la seua respectiva taula, té una explicació detallada com a complement.

Claus dels elements: Classe Teòrica (CT), Activitat Pràctica (AP), Gamificació (G), Aprenentatge basat en Problemes (AbPr), Classe Invertida (CI), Activitat Cooperativa (AC), Aprenentatge basat en Problemes (AbP), Indagació Col·lectiva (IC), Aprenentatge Dialògic (AD).

5.1. PRIMER TRIMESTRE

Unitat 1: LA SOCIETAT TRADICIONAL S'ENSORRA

Sessions	Continguts	Metodologia	S. d'Apr	Act d'Apr	CEsp	CClau	Criteris d'Aval.	Aval.
0	Explicar dinàmica curs	CT						
1	Resum de la UD Explicar la societat d'AR	CT						
2	Joc de rol (individual)	AP G		Viure en l'absolutisme ⁶	2DFPH 3AIRP 5CEDS 6DSSD 9PG	CCL CPSAA CC	2.1 3.1 5.1 6.3 9.1	1 punt
3	Explicar les Revolucions liberals	CT		Diari d'un soldat napoleònic ⁷	1BIP 2DFPH 4RICB	CCL CD CCL CPSAA	1.1 2.1 4.1 4.3	1p
4	Explicar com fer un comentari obra d'art. Comentar un quadre (Romanticisme)	CT AP		Comentari artístic ⁸	7CMCC	CCEC		No s'avaluarà
5	Orígens del nacionalisme ⁹	CT			2DFPH 3AIRP	CP	2.3 2.4 3.1	
6		AP		Comparar 3 cançons ¹⁰ .				
7		AP		Comentar vinyetes humorístiques				
8	1ra Rev. Indus	CT						

⁶ Joc de rol sobre les desigualtats socials a l'Antic Règim.

⁷ Crearem perfils de *Twitter* on l'alumnat publicarà piulades creant el rol d'un soldat napoleònic.

⁸ *La libertad guiando al pueblo* (Delacroix, 1830).

⁹ Ens aproparem als orígens del nacionalisme aprenent a treballar materials de l'època.

¹⁰ *La Marsellesa, Himne de Riego, Deutschland über alles.*

Començarem la UD experimentant a través d'un joc de rol com era viure a l'Antic Règim, l'objectiu del qual és que el nostre alumnat prenga consciència sobre les desigualtats imperants a l'època. Seguidament treballarem una situació d'aprenentatge sobre els orígens del nacionalisme a Europa amb activitats didàctiques (comparant cançons i himnes i comentant vinyetes humorístiques). Finalment, i pensant en aquells que cursen el pròxim curs *Història de l'Art*, treballarem l'àmbit artístic aprenent a realitzar un comentari d'art del Romanticisme.

Mitjançant classes teòriques i pràctiques, treballarem, fonamentalment, la competència clau d'aprendre a aprendre i l'específica d'analitzar ideologies, revolucions i canvis polítics contemporanis. A més a més, dels sabers bàsics, d'anàlisi i comentari de fonts històriques; explicació contextualitzada o per empatia; temps històric, canvi i continuïtat.

Unitat 2: FÀBRICUES I PUNYS AL CEL

Sessions	Continguts	Metodologia	S. d'Apr	Act d'Apr	CEsp	CClau	Criteris d'Aval.	Aval.
1	2a Revolució Industrial	CT						
2	Societat de classes	CT	Immigració europea		6DSSD 9PG	CC CPSAA		
3	Moviment obrer	CT						
4	Sufragisme i inicis del feminisme	CT						
5	Art: Impressionisme ¹¹	AP		Comentari artístic	7CMCC	CCEC	7.1 7.3	3p
6	Especial Halloween		Explicarem l'espiritisme al segle XIX		2DFPH	CPSAA		
7		CT	Fira històrico-científica ¹²		1BIP 5CEDS 9PG	CCTE CCL CD CPSAA CCTE	1.1 5.2 9.1 9.2	2p
8		AbPr		Investigació	"	"	"	
9		CI AC		Exposició	"	"	"	
10	Repàs examen	AP		Elaborar guió-eix cronològic	2DFP	CPSAA		
11	Examen UUDD 1 i 2							

¹¹ *Impresión, amanecer* (Monet, 1872).

¹² Treballarem per grups (4 membres), es desenvoluparà un procés d'investigació i exposició sobre invents o descobriments del segle XIX. S'hauran de produir materials per crear estants per on passaran els grups. S'avaluarà el treball en grup i la rúbrica sobre el treball dels companys.

En aquesta UD tractarem el procés de canvi tecnològic, econòmic i social que va experimentar Europa com a conseqüència de la revolució industrial i analitzarem les repercussions que tingué amb l'aparició d'una nova societat de classes, el moviment obrer i el paper de la dona. Tots aquests aspectes els treballarem per mitjà d'una situació d'aprenentatge basada en un projecte final, seguint la metodologia de classe invertida l'alumnat farà una fira històrico-científica sobre invents i descobriments del segle XIX. A més a més, en relació amb el fil conductor d'aquesta programació, veurem que els europeus també foren migrants en altre temps. Per últim, i seguint amb la línia de la UD anterior, treballarem l'àmbit artístic amb un comentari d'obra de l'Impressionisme.

A grans trets, estarem posant en pràctica les competències clau en comunicació lingüística i d'aprendre a aprendre, l'específica d'analitzar els canvis demogràfics, econòmics i socials. Seguidament dels sabers bàsics de cerca i contrast d'informació històrica, valors de l'uropeisme i ciutadania global.

Unitat 3: EUROPA EN EXPANSIÓ

Sessions	Continguts	Metodologia	S. d'Apr	Act d'Apr	CEsp	CCLau	Criteris d'Aval.	Aval.
1	Resum UD Estat-nació	CT						
2	Unificació alemanya	CT/AP		Comentari de text ¹³				No s'avaluarà
3	Unificació italiana	CT						
4	Les grans potències europees	AP		Mapes satírics ¹⁴	3AIRP 1BIP 4RICB	CPSAA		
5	Repartiment del món	CT						
6	El colonialisme	CT	Fronteres on abans no hi havia		5CEDS	CC CPSAA	ARPS	
7		IC		Investigació	1BIP 4RICB 6DSSD	CCL CD CC CPSAA	1.1 1.4 4.1 6.3	
8		AbP		Vídeo didàctic ¹⁵	“	“	“	2p
9	Art: <i>Belle Époque</i> ¹⁶	CT		Comentari artístic	7CMCC	CCEC	7.1 7.3	1.5p

¹³ *El món de la seguretat*, Zweig, S.

¹⁴ Aprenem context europeu a través dels mapes satírics de l'època.

¹⁵ L'alumnat realitzarà un vídeo didàctic (5-7') explicant el procés de colonització d'un país africà o asiàtic.

¹⁶ *Boulevard Saint Denis, en París.* (Jean Béraud, 1889)

En la present UD veurem com les revolucions liberals de primeries de segle XIX es consoliden en torn dels estats-nació i junt amb les innovacions científiques i tecnològiques portaran als països europeus a la conquesta i depredació de territoris asiàtics i africans en busca de riquesa i recursos naturals. Seguint esta tònica, es portarà a terme una situació d'aprenentatge explicant com es traçaren les fronteres a Àfrica, amb els problemes que això ha comportat i encara comporta, a més, la situació es completarà amb una activitat en la qual, l'alumnat realitzarà un vídeo didàctic on explique el procés de colonització d'un país africà o asiàtic. A banda, explicarem com realitzar un comentari de text agafant de model un de la unificació alemanya. Per acabar, treballarem l'àmbit artístic amb un comentari d'obra de la *Belle Époque*.

L'objectiu final és treballar i consolidar les competències clau digitals i d'aprendre a aprendre, l'específica d'identificar les desigualtats socials i situacions de discriminacions. Així com els sabers bàsics de cerca i contrast d'informació històrica i elaboració de taules, gràfiques i mapes amb informació històrica.

Unitat 4: EUROPA EN GUERRA I LA CAIGUDA DELS IMPERIS

Sessions	Continguts	Metodologia	S. d'Apr	Act d'Apr	CEsp	CClau	Criteris d'Aval.	Aval.
1	Resum UD Antecedents pròxims	CT AP		Completem el mapa d'Europa!	2DFP 4RICB	CPSAA		
2	Antecedents immediats	CT			2DFP 4RICB	CP		
3	Guerra i vida a les trinxeres: el front occidental.	Gamificació (G)		<i>Warfare 1917</i>	1BIP	CPSAA		
4		CT	El front oriental i la revolució russa. L'estat soviètic		3AIRP	CCL		
5		AP		Carta a Lenin			3.2	1p
6	Conseqüències de la guerra	CT	Fronteres i ètnies	Comentari text ¹⁷	4RICB 5CEDs	CCL	4.1 5.2	1p
7	L'art del primer terç del s. XX	CT		El modernisme ¹⁸	7CMCC	CCEC	7.1 7.2	1.5p
8	Repàs examen ¹⁹	AP/G		<i>Tabú</i> <i>¿Quién es quién?</i>	2DFP	CPSAA		
9	Examen UUDD 3 i 4							

¹⁷ Comentarem un fragment del Tractat de Versalles a casa.

¹⁸ Fotografiar un edifici modernista i explicar perquè ho és.

¹⁹ Repassarem jugant a dos jocs clàssics adaptats al temari de la Unitat.

En aquesta UD abordarem l'esclat de la Primera Guerra Mundial com a conseqüència de les tensions generades entre les potències europees per l'imperialisme i carrera armamentista, així com de les seues seqüeles, que foren enormes: revolució russa, canvi en el sistema polític (l'era de les constitucions), redistribució de les fronteres i convulsions econòmiques i socials. Traslladarem l'alumnat la vida a les trinxeres per via d'un joc de rol, *Warfare 1917*, atendrem les conseqüències de la guerra abordant la fragmentació i creació de nous països, separant ènies culturals, lingüístiques i de religió; la situació d'aprenentatge girarà entorn de la revolució russa i l'estat soviètic. Finalment, el modernisme serà l'àmbit artístic a desenvolupar i ho farem per mitjà de fotografiar edificis modernistes i explicar perquè ho són.

Conjuntament, estarem treballant les competències clau d'aprendre a aprendre i específica de causes i conseqüències de les relacions internacionals i conflictes bèl·lics; a més dels saber bàsics de la casualitat en història i cultura de la pau.

5.2. SEGON TRIMESTRE

Unitat 5: LLUMS I OMBRES

Sessions	Continguts	Metodologia	S. d'Apr	Act d'Apr	CEsp	CCLau	Criteris d'Aval.	Aval.
1	Resum UD Activitat Explicar debat sessió 4	CT AP		Abans pensava, ara pense ...	3AIRP 4RICB 5CEDS 9PG	CPSAA		
2	EUA "nova" potència mundial - Els "feliços" anys 20	CT	Alliberament femení i la lluita per l'espai públic		9PG 6OSP	CC		
3	Societat i política de masses. Era daurada de les democràcies	CT/AP		Comentar cartells polítics	1BIP 2DFP 3AIRP	CPSAA		
4	Debat	AC		Juguem a ser polítics ²⁰	1BIP 3AIRP 9PG	CCL CPSAA	1.1 1.3 3.1 1.1 1.2	1p
5	Crisi econòmica del 29	CT/AP	Les monedes i els bitllets ens contenen moltes coses		5CEDS	CP CCEC		No s'avaluarà
6	Què és el feixisme? El feixisme italià	CT						
7		CT	El nazisme alemany					
8		G		Jugarem a <i>Secret Hitler</i>	3AIRP	CCL CPSAA		No s'avaluarà
9	Cap a una nova guerra?	CT AP		Concloure l'activitat abans pensava, ara pense ...	3AIRP 4RICB 5CEDS 9PG	CPSAA	3.1 3.2 4.1 5.1 5.2 9.1	1p

²⁰ Per grups, cadascun interpretarà un partit de diferent ideologia (partit liberal, partit socialdemocràcia, partit comunista i partit feixista)

Les sessions d'aquesta UD estaran encaminades a tractar d'entendre el període d'entreguerres, des del triomf de les democràcies constitucionalistes arreu d'Europa als anys 20, a com els traumes de la guerra i una crisi econòmica sense precedents, viraren la política i la societat cap a postures autoritàries i feixistes als anys 30 marcant el camí cap a una nova guerra mundial.

Iniciarem la UD amb una activitat pensada per conèixer, prèviament, quina és la idea de l'alumnat respecte els moviments totalitaris i feixistes i com arribaren al poder. Finalitzada la UD, hauran de tornar a respondre les mateixes preguntes i reflexionar sobre el canvi d'idea que ha pogut haver-hi. A més a més, tractarem el parlamentarisme i l'auge de nous partits mitjançant la recreació d'un parlament europeu del anys 20 a l'aula. La situació d'aprenentatge la dedicarem al nazisme alemany, mitjançant la gamificació, abordarem l'ascens del partit nazi jugant a *Secret Hitler*.

Comptat i debatut, la UD ha estat programada tenint en compte les competències clau en comunicació lingüística i d'aprendre a aprendre i les específiques d'analitzar els canvis demogràfics, econòmics, socials i culturals i la d'identificar les desigualtats socials i situacions de discriminació. A banda, els sabers bàsics en causalitat de la història i la consciència i memòria democràtica.

Unitat 6: EL MÓN AL FIL DE LA NAVALLA

Sessions	Continguts	Metodologia	S. d'Apr	Act d'Apr	CEsp	CClau	Criteris d'Aval.	Aval.
1	Japó i l'expansionisme asiàtic.	CT						
2	La guerra en Europa	CT AP	1941-2022 Paral·lelismes 80 anys després		4RICB 8RMA	CC		
3	La guerra en el Pacífic	CT	Les dones també guanyen guerres		9PG	CPSAA		
4			Experiment <i>Stuka</i>	Visionar documental				
5				Visionar documental				
6	Conseqüències	AbP		Entrevista, "En la pell d'un supervivent" ²¹	5CEDS 4RICB 9PG	CCL CD	4.1 4.3 5.2 9.1	2p
7	Conseqüències	CT						
8	Art segona meitat s. XX	CI		Les Avantguardes ²²	7CMCC	CD CECC	7.1	3p
9	Repàs examen	AP		Crearem targetes amb fets i dates claus		CPSAA		
10	Examen UDD 5 i 6							

²¹ Per parelles, un interpretarà el rol d'haver viscut la guerra i l'altre l'haurà d'entrevistar i gravar.

²² Triar una obra d'Avantguarda i explicar breument a classe. Entre totes, crearem un mural-collage.

El segon conflicte a escala mundial estigué marcat per fets d'enorme repercussió contra la població civil (l'Holocaust, els bombardejos massius sobre ciutats i el desplaçament forçosament de centenars de milers de persones, etc.), la nostra intenció és tractar les causes i conseqüències des de la perspectiva dels supervivents i desplaçats. Per portar-ho a terme farem una activitat d'aprenentatge en què, l'alumnat, per parelles, realitzarà un rol d'entrevistes i ho gravarà en vídeo. Altrament, veurem el documental "Experiment *Stuka*" que narra la història dels bombardejos alemanys durant la Guerra Civil sobre els pobles de Benassal, Vilar de Canes, Albocàsser i Ares del Maestrat. Pretenem tractar la interrelacionalitat en història, és a dir, la història no són blocs estancs, sinó que estan relacionats entre sí, les ambicions d'altres països poden afectar a gent totalment aliena. Els mateixos avions, Junker Ju 87 *Stuka*, que sembraren de destrucció i mort sobre aquestes poblacions rurals també arrasaren Varsòvia, Cracòvia o Rotterdam. Els 38 morts i els innumerables danys infligits a les localitats foren les primeres d'un llarg reguer de destrucció i mort durant la Segona Guerra Mundial i tristament les nostres comarques foren un punt de partida. Aquesta situació d'aprenentatge serà completada amb una eixida didàctica en el mes de maig a aquesta comarca. En darrera instància, tractarem l'art amb una classe invertida sobre les Avantguardes i la seua persecució pel règim nazi, creant un Instagram amb les eleccions de l'alumnat.

En general, treballarem les competències clau en competència digital i d'aprendre a prendre; les específiques de buscar, seleccionar i emprar informació sobre el passat i de causes i conseqüències de les relacions internacionals i conflictes bèl·lics; i els sabers bàsics en consciència i memòria democràtica i respecte de la diferència i exercici de la tolerància activa.

Unitat 7: TRES SÓN MULTITUD

Sessions	Continguts	Metodologia	S. d'Apr	Act d'Apr	CEsp	CCLau	Criteris d'Aval.	Aval.
1	El món en dos blocs Capitalisme vs. comunisme	CT	Corea l'última frontera de la GF		4RICB 8RMA	CC		
2	Joc	G		El <i>Risk</i> de la Guerra Freda	3AIRP 4RICB	CCL CPSAA		No s'avaluarà
3	Conflictes armats perifèrics	CT		La Guerra Freda a través del cine ²³	2DFP 4RICB 5CEDS 6DSSD	CPSAA CCEC	2.3 2.4 4.1 4.3 5.2 6.3	2p
4	El bloc capitalista	CT						
5	Guerra cultural i ideològica	CT						
6	Guerra cultural i ideològica II	CT	La Guerra de les Malvines i <i>La mano de Dios</i>		4RICB 8RMA	CCEC		
7	El bloc comunista	CT	Perestroika i Glasnot					
8		CT	Caiguda del mur i del bloc soviètic					
9	Art	AC		<i>East Side Gallery</i>	7CMCC	CCEC	7.2 7.3	1.5p

²³ A casa, hauran de visionar una pel·lícula sobre la GF.

En la present UD veurem les conseqüències del final de la Segona Guerra Mundial amb la consecució d'un món bipolar de blocs, capitalista i comunista, que hi passava en cadascun i els conflictes perifèrics derivats de la Guerra Freda. Acostarem l'alumnat aquests temes mitjançant una sèrie d'activitats: com es vista la Guerra Freda a través del cinema i jugarem al *Risk*, adaptat a la Guerra Freda. La meta és dotar de les capacitats per aprendre mitjançant el cinema i com les decisions dels poderosos afecten a qualsevol racó del món. Per últim, la situació d'aprenentatge d'aquesta la vincularem al camp artístic, dedicat al grafiti i a l'*East Side Gallery* de Berlín, més concretament. Crearem una activitat d'aprenentatge on l'alumnat a classe emularà el mur de Berlín amb cartró col·locant imatges, cartes, poemes i versos sobre la llibertat i l'agermanament entre pobles al finalitzar la classe trencarem el mur i cadascun podrà emportar-se una part de mur.

Amb tot, estarem treballant les competències clau en ciutadania, d'aprendre a aprendre i consciència i expressió culturals; les específiques de descriure i contextualitzar fets i processos de la història contemporània i analitzar els canvis demogràfics, econòmics, socials i culturals; a més dels sabers bàsics de temps històric, canvi i continuïtat i resolució pacífica de conflictes i cultura de la pau.

5.3. TERCER TRIMESTRE

Unitat 8: EL FINAL DE LA HISTÒRIA?

Sessions	Continguts	Metodologia	S. d'Apr	Act d'Apr	CEsp	C clau	Criteris d'Aval.	Aval.
1	Nou ordre mundial: EUA gendarme del món	CT						
2	El món post-soviètic	CT	La guerra de Iugoslàvia ²⁴		4RICB 6DSSD 7CMCC	CC		
3	L'11S i la política antiterrorista	CT						
4		CT	Un món multipolar					
5		AP		Investigació				
6		AP		Investigació i treball				
7				Posada en comú de totes les parts	5CEDS 8RMA	CCL CPSAA	5.1 5.2 8.2 8.3 8.4	2p
8	Repàs	AP		Aprendrem a fer test d'autoavaluació	2DFP	CPSAA		
9	Examen UDD 7 i 8							

²⁴ Desplaçats i rivalitats i matances ètniques

El 8 de desembre de 1991 l'URSS es va ensorrar trastocant l'equilibri del sistema internacional. Com a conseqüència directa, els Estats Units esdevingueren la gran potència vencedora de la Guerra Freda, ara serien els amos i gendarmes del món. Davant d'aquests successos que estaven per consolidar les democràcies liberals al món, Francis Fukuyama va gosar anunciar que s'havia arribat al final de la història. Tanmateix, el col·lapse generalitzat dels governs soviètics a l'Europa de l'est, el terrorisme islàmic, com l'auge de Xina com potència econòmica feren trontollar de nou l'equilibri internacional.

La situació d'aprenentatge d'aquesta UD partirà de la necessitat de conèixer l'actualitat geopolítica del món contemporani. Per grups, cadascun analitzarà una potència actual tenint en compte fortalesa econòmica i alta competitivitat, capacitat militar, població i territoris i recursos naturals. L'últim dia, els grups ho posaran en comú a mode de panell explicatiu i debatran sobre les virtuts i inconvenients de cadascun. A més a més, en parlarem de la guerra de Iugoslàvia amb les conseqüències de desplaçats i matances ètniques i el terrorisme internacional. Amb tot açò, estaríem treballant, principalment, les competències clau en aprendre a aprendre i ciutadana; les específiques en analitzar canvis polítics, socials i culturals i en reconèixer els reptes més rellevants del món actual. A més dels sabers bàsics en temps històric, canvi i continuïtat i cultura per la pau.

Unitat 9: L'EUROPA DE TOTS

Sessions	Continguts	Metodologia	S. d'Apr	Act d'Apr	CEsp	C clau	Criteris d'Aval.	Aval.
1	La construcció de la UE	CT		Situació política, social i econòmica dels estats membres ²⁵	1BIP 5CEDS 8RMA	CCL CC CPSAA	1.1 1.4 5.1 8.2 8.3	1p
2	Què és la UE?	CT		Debat: UE sí o no?	2DFP 5CEDS 8RMA	CCL CC		
3	La perspectiva feminista en el nou mil·lenni	CT						
4	Reptes i oportunitats	CT	Migrants i refugiats s.XXI		1BIP 6OSP 8RMA	CC CCL CPSAA		
5		AP		Completar vídeo colonialisme ²⁶	"	"	1.3 6.3 8.2 8.3	1p
6	Exposicions	AP						
7	Exposicions	AP						
8	Exposicions	AP						
9	Art	CT		La fotografia ²⁷	7CMCC	CCEC CD	7.1	1.5p

²⁵ Per parelles, els alumnes exposaran (ss. 6,7,8) sobre un estat membre de la UE.

²⁶ Completarem el video del colonialime amb informació sobre l'origen i per què de la migració.

²⁷ L'activitat consistirà en recrear una fotografia històrica famosa.

En aquesta UD tractarem les causes que portaren al procés de construcció de la Unió Europea des dels anys 50 fins als anys 90, l'entrada de l'Euro els primer anys dels 2000 i quins reptes i oportunitats té per davant la nostra societat com és la immigració i els refugiats. Tractarem aquestes qüestions mitjançant activitats com elaborar un informe sobre un estat membre de l'UE i exposar-ho a classe i una situació d'aprenentatge sobre la naturalesa de la immigració, farem una investigació sobre l'origen, el per què i llocs d'arribada, completant així el projecte de la UD 3 sobre el colonialisme. A més a més, ho amanirem tot amb debats reflexius. A la fi, completarem les sessions amb la fotografia com a disciplina artística, activitat de la qual serà recrear una fotografia històrica famosa.

En el conjunt de les sessions, treballarem les competències clau en comunicació lingüística i d'aprendre a aprendre; les específiques en desigualtats socials i discriminació, a reconèixer els reptes més rellevants del món actual i la perspectiva de gènere; a més dels sabers bàsics d'expressió d'hipòtesis i síntesis històriques, valors en l'uropeïsmes i exercici de la tolerància activa amb activitats.

Unitat 10: ESTÀ TOT MOLT MAL

Sessions	Continguts	Metodologia	S. d'Apr	Act d'Apr	CEsp	Cclau	Criteris d'Aval.	Aval.
1	La Globalització I	CT AP		Debat ²⁸	8RMA 6OSP	CC CCL		
2	La Globalització II: Cultura material i antropocè	CT AP	Arqueologia contemporània ²⁹		5CEDS 8RMA	CPSAA CC		
3	Capitalisme sí o no?			Debat ³⁰	8RMA 6OSP	CC CCL		
4			Eixida didàctica					
5		AP		Completar quadern de camp	4RICB 7CMCC	CC CPSAA	4.1 4.3 7.3	2p
6	Desplaçats climàtics	AbPr	Els països mediterranis els pròxims desplaçats?		3AIRP 5CEDS 8RMA	CC		
7	Art	CT		El cinema ³¹	7CMCC	CCEC	7.1 7.3	1.5p
8	Repàs	AP						
9	Examen (9-10) ³²							

²⁸ Amb la intervenció de l'alumnat, elaborarem un llistat de pros i contres sobre la globalització.

²⁹ Compararem diferents tipus de deixalles excavades a femers del anys 30/40 i altres dels 60/70.

³⁰ Obrirem debat: per a què hi hagen rics han d'haver pobres?

³¹ D'una pel·lícula, extraure un fragment i trobar referències artístiques i explicar-les.

³² L'examen es realitzarà a través de l'aplicació online *Testmoz*.

La globalització, els desequilibris econòmics i socials que genera l'eix nord-sud i la problemàtica mediambiental ho enfocarem des d'una perspectiva crítica, fent conscient i particip el nostre alumnat d'aquestes disjuntives amb activitats d'aprenentatge sobre arqueologia contemporània i els problemes amb el consum ràpid i les deixalles i contaminació que genera, també debatrem sobre la situació del capitalisme i la distribució desigual de la riquesa i seguint el fil de la present programació, crearem una situació d'aprenentatge sobre la desertificació del sud d'Europa i si les persones que viuen allí seran els desplaçats del futur.

En aquesta UD realitzarem l'**eixida didàctica**³³, si és possible, corresponent a la UD6. Ho farem d'aquesta manera perquè ens traslladarem fins la comarca de l'Alt Maestrat i seguint la cronologia establerta de la UD6, deuria tindre lloc entre els mesos de gener i febrer, mesos on creiem que la climatologia no és apropiada per a realitzar una eixida de camp. Per això, hem considerat oportú traslladar-ho al mes de maig on tindrem millor oratge i podrem completar la situació d'aprenentatge.

L'eixida consistirà en una sortida de dia complet a Albocàsser per conèixer *in situ* els successos dels bombardejos amb la guia d'Óscar Vives, investigador dels fets. Aprofitarem la visita per descobrir el patrimoni del Maestrat, amb una des del paleolític i les seues pintures rupestres de la Valltorta, passant per l'edat mitjana i l'Ordre del Temple i acabant en la contemporaneïtat. Itinerari proposat: eixida de Castelló (9:00) – arribada a Albocàsser – visita i guia pels bombardejos – aturada per dinar a Tírig – ruta pel barranc de la Valltorta – tornada a Castelló (18:00). Pel camí farem comentaris adients sobre el patrimoni natural i cultural.

³³ L'eixida didàctica podria variar o canviar de data segons la meteorologia o la disponibilitat econòmica del nostre alumnat.

Unitat 11: L'ERA DIGITAL

Sessions	Continguts	Metodologia	S. d'Apr	Act d'Apr	CEsp	Cclau	Criteris d'Aval.	Aval.
1		CT AP	Societat (des)informada?	Debat	8RMA	CCL CC		
2		CT/IC	ChatGPT			CD CPSAA		
3		AC		IA i Història				4p ³⁴ .
4		AD	Conflicte palestí vs. conflicte ucraïnès, dos formes distintes d'entendre la guerra?		4RICB 6DSSD 8RMA	CCL CC	4.1 4.2 4.4 6.1 8.3	1p.
5		AR		Fira didàctica		CPSAA		Reflexions 5p.
6		AR		Fira didàctica ³⁵				
7	Repàs - Sorteig			<i>Kahoot</i>				
8	Repàs							
9	Examen Recuperació - Entrega vídeo explicatiu de recuperació							
10	Qüestionari d'Autoavaluació							

³⁴ S'entregarà un portafolis amb un diari d'aprenentatge i l'activitat sobre Història i IA.

³⁵ Repassararem tots els productes d'aprenentatge al llarg del curs, veurem quantes coses s'han produït a l'aula. Que els alumnes reconeguen tot el seu treball i esforç, repassar aprenentatges.

En aquesta UD tractarem aspectes de l'actualitat més recent referides a la informació i la comunicació, abordarem les noves formes digitals d'expressió i la societat de la informació, tot, a través d'una situació d'aprenentatge, les *fake news*, les noves formes de comunicació i informació i el ChatGPT seran alguns dels eixos principals a treballar, encaminades a adquirir les competències en competència personal i social i en competència digital, així com les específiques d'analitzar els reptes més rellevants del món actual i els sabers bàsics de prevenció de la manipulació de la informació i desinformació.

Com a cloenda del curs i a mode de repàs de continguts abans de les proves de recuperació, dedicarem unes sessions a realitzar una fira didàctica on veurem tot el material produït al llarg de l'any i l'alumnat reflexionarà sobre allò que ha après, no sols en matèria històrica sinó també competencialment.

6. MESURES PER A LA INCLUSIÓ EDUCATIVA

És essencial en educació tindre en compte que a les aules hi ha una àmplia diversitat de ritmes d'aprenentatge, no tots els estudiants presenten la mateixa motivació envers l'assignatura o tampoc tots presenten el mateix nivell cognitiu. Per fer-hi front, la present programació contempla mesures que busquen cobrir les necessitats de l'alumnat amb dificultats de seguiment en el procés educatiu.

La primera gran mesura per la inclusivitat a l'aula que proposem és la pròpia PD, perquè, pel seu valor intrínsec basat en la flexibilitat i l'adaptabilitat, permetrà retocar les voltes que facen falta els materials. Dit d'una altra manera, com nosaltres produïm el contingut, construïm les activitats i elegim els recursos didàctics podrem aplicar més fàcilment les modificacions pertinents que siguin

necessàries en qualsevol moment del curs. Una bona mostra d'això és l'experiència al Practicum en què vam haver d'adaptar l'activitat de la UD6 "En la pell d'un supervivent" perquè, segons el professor, el grup no era massa participatiu i és possible que no s'aconseguien els objectius marcats, de manera que vam canviar el format però mantenint el tema a impartir: la història oral i la memòria individual i col·lectiva. L'activitat finalment va ser fructífera i després d'analitzar el producte considerem que sí foren adquirits els objectius.

Seguidament, desglossarem les mesures que haurem d'aplicar a la nostra aula segons la dificultat que se'ns pugui presentar.

L'atenció a aquest alumnat s'ha de regir pels principis de normalització i inclusió, amb la finalitat de garantir l'accés, la participació, la permanència i el progrés de tot l'alumnat. Per tal d'aconseguir-ho, s'han d'establir les mesures de flexibilització i les alternatives metodològiques d'accessibilitat i Disseny Universal de l'Aprenentatge (DUA) que siguin necessàries per a aconseguir que aquest alumnat pugui accedir a una educació de qualitat en igualtat d'oportunitats³⁶.

Una mesura que està en relació amb la diversitat és el treball per grups, ja que mitjançant la cooperació, l'aprenentatge es desenvolupa més ràpidament i eficaçment. Per tant, a banda del treball individual, l'alumne ha de treballar amb els integrants del seu equip per tal de realitzar la seua tasca³⁷.

Quant als recursos i materials no hem considerat necessari dur a terme una diferenciació explícita que distingisca els diversos nivells d'aprenentatge de l'alumnat, sinó que el material preparat ha tingut en compte la variació establerta.

³⁶ Decret 108/22

³⁷ Pere Pujolàs (2012)

Considerem que la majoria de materials estan adaptats al nivell de 1r Batxillerat i que les possibles dificultats que poden presentar alguns alumnes es poden reduir mitjançant el treball cooperatiu o les qüestions pertinents a classe. Tanmateix, si fora necessari, podria modificar-se el material sense suposar un impediment per al correcte funcionament de les sessions, perquè ho tenim previst a la nostra PD.

A l'avaluació també es prestarà atenció a la diversitat, ja que si creiem que l'alumnat és divers, els criteris de correcció també hauran d'incorporar aquestes apreciacions. Aquesta programació té en compte les diferents diversitats que es podem trobar a l'aula, per tant l'avaluació no tindrà com a eix central l'examen, sinó que tindrem en compte tant les activitats organitzades com la participació de l'alumnat. A més a més, l'avaluació continua ens permetrà realitzar un seguiment individualitzat dels ritmes d'aprenentatge del nostre alumnat al llarg del curs acadèmic.

Per a l'alumnat amb **dificultats específiques** d'aprenentatge, amb caràcter general, s'han d'establir **mesures individualitzades** que afavorisquen l'accessibilitat dels continguts curriculars i mesures de flexibilització. Aquestes adaptacions en cap cas s'han de tindre en compte per minorar les qualificacions obtingudes. Igualment, si l'equip educatiu ho considera, es poden establir mesures de reforç pedagògic.

Per a l'alumnat amb **altes capacitats**, s'establiran mesures d'enriquiment curricular i, sempre que l'adopció de la mesura afavorisca el desenvolupament personal i social de l'alumnat, mesures de flexibilitat en la duració de l'etapa.

7. AVALUACIÓ

La informació presentada en aquest apartat permet aportar claredat al sistema d'avaluació, per tal que l'alumnat sàpiga en tot moment els requisits necessaris per superar l'assignatura.

El primer dia del curs s'entregarà un full explicatiu on s'enumeraran els requisits i la ponderació de cada apartat (examen i activitats), a mode de contracte d'aprenentatge entre professor i el seu alumnat.

A banda, a l'inici de cada Unitat Didàctica entregarem un full on l'alumnat podrà saber la cronologia, els saber bàsics que desenvoluparem, les activitats pràctiques (indicant quines seran a classe o quines a l'aula i quines individuals o per grups) i possibles preguntes d'examen. Per a tots aquells que ho hagen pogut extraviar, també es pujarà a l'Aula Virtual del centre per tal que tinguen accés en tot moment.

Aleshores i seguint les premisses exposades, no només avaluarem mitjançant una prova final, sinó que avaluarem diversos aspectes del procés d'aprenentatge com són el treball en grup i participació en els debats, el treball individual o si l'alumne compleix els objectius fixats per la Unitat Didàctica. A més a més, avaluarem si els estudiants han aconseguit assolir les CCI i les CEsp amb anotacions de cada prova d'avaluació al quadern docent.

Instruments d'avaluació

Bloc artístic: El bloc relatiu a la producció artística dels segles XIX i XX s'avaluarà paral·lelament al "Bloc històric". Hi serà avaluat per mitjà de projectes que es realitzaran tant a classe com a casa, equivalent a un **30%** de la nota.

Bloc històric: el bloc relatiu als esdeveniments polítics, socials i econòmics de l'Edat Contemporània s'avaluarà per mitjà d'exàmens, que tindran un valor del 60% i activitats d'aprenentatge tant individuals com en grup, que tindran un valor del 40%. Els resultats globals d'aquest apartat tindran un valor del **60%** de la **nota final**.

L'**Examen** es realitzarà **cada dos UD**s, no serà un examen memorístic sinó que es valorarà la capacitat de relacionar conceptes, adquirint una visió àmplia sobre els continguts treballats a classe. A més, es valorarà la capacitat d'analitzar i reflexionar críticament sobre aspectes pràctics com poden ser mapes, textos o vinyetes de l'època, entre altres. Tindrà un valor del **60%** en la **nota final**.

L'última UD no serà avaluada mitjançant examen, sinó que aquesta anirà més enfocada a reflexionar sobre l'assoliment de les competències per alumnat, el treball realitzat durant el curs que servirà també de repàs per a tots aquells que hagen de realitzar la recuperació final.

Actitud i participació: Es farà un seguiment periòdic de l'alumnat a l'aula, anotant intervencions, comportament a l'aula, etc. Tindrà un valor de **10%** en la **nota final**.

Les faltes d'ortografia descomptaran 0.01 per falta acumulable fins a 2 punts màxim.

En definitiva, l'avaluació serà **continua i diferenciada**, tal i com defineix el Decret 108/22, a més a més, s'aposta per una **avaluació formativa i continuada** que pretén **fomentar** tant les activitats per equip, com a mètode d'aprenentatge d'**integració i col·laboració**, com les individuals que, conjuntament, posen en valor el treball diari i en definitiva restar pes a l'examen.

Instruments d'avaluació

Entenem per instruments d'avaluació educativa a tota tècnica que servisca per a avaluar el procés d'ensenyament, la qualitat dels aprenentatges dels estudiants i el seu acompliment. Així, és possible identificar aspectes que necessiten ser millorats específicament en l'alumnat, analitzar les causes dels aprenentatges no reeixits i prendre decisions en el moment adequat.

- Quadern de classe del professor.
- Exàmens.
- Treballs monogràfics i xicotetes investigacions.
- Exercicis i pràctiques a classe.
- Diàlegs, debats i exposicions temàtiques.
- Les pròpies correccions per observar el nivell de comprensió i expressió escrita/ orals i reflexions o comentaris propis.

Recuperació

En cas que algun membre de l'alumnat no haja aconseguit els objectius marcats per les competències específiques i els criteris d'avaluació, per tal de superar l'assignatura, abans de la sessió d'avaluació ordinària de final de curs i seguint el model d'avaluació continua, es presentarà un examen final de recuperació que comprendrà el total de les Unitats Didàctiques vistes i equivaldrà el **100%** de la **qualificació final del curs**.

8. AUTOAVALUACIÓ

Millorar la competència professional requereix incorporar la reflexió i l'avaluació de la docència a través del disseny d'un sistema que permeta analitzar la percepció del professorat sobre el seu nivell de competència per realitzar amb rigor i professionalitat les seues funcions docents³⁸. Nosaltres hem dissenyat una autoavaluació assentada en tres pilars fonamentals:

- **Observació.** L'aula ens ofereix una gran quantitat d'informació sobre el seu funcionament si estem atents, per això estarem atents al comportament en classe de l'alumnat, a les notes durant l'any acadèmic, etc.
- **Enquesta alumnat.** Al finalitzar el curs passarem una enquesta senzilla a l'alumnat per conèixer les seues opinions. Aquest format presenta dos clars objectius: el primer, com s'ha dit, saber les seues opinions; el segon, implicar-los en el procés d'avaluació del professorat com a forma de fer-los partícips i què tenen veu i vot en el seu procés educatiu.
- **Enquesta a sí mateix.** Farem retrospectiva del nostre treball per mitjà d'una autoenquesta que podrà ser compartida amb els companys per compartir opinions.

A grans trets, l'avaluació continua ens permetrà revisar el model d'ensenyança, corregir defectes o introduir millores per a cursos posteriors, però també durant el present gràcies a què la programació s'ha elaborat amb el principi de flexibilitat per poder facilitar la seua adaptació.

³⁸ Miryam Martínez-Izaguirre (2018)

9. CONCLUSIONS

La proposta de Programació Didàctica *Migracions i desplaçaments d'ahir i de hui*, que hem presentat en aquest Treball de Fi de Màster, pretén ser una estratègia innovadora que abaste tant continguts com valors, i que proporcione a l'estudiantat aquells enfocaments que estan absents en els llibres de text més prototípics. La finalitat és acomplir amb una sèrie d'objectius marcats que seran treballats al llarg de les diferents Unitats Didàctiques i recolzats en el currículum.

En primer lloc, abordarem els coneixements històrics propis de l'època contemporània i farem comprendre que la història no és un saber únic i tancat, sinó que els esdeveniments, des del punt de vista econòmic, social i polític més rellevants, estigueren relacionats amb causes i conseqüències i influïren, d'alguna o altra forma, entre els diferents països del món. En definitiva, la transversalitat com un concepte clau per entendre la història contemporània amb la ciència-tecnologia i l'art com punts destacables i interessants a treballar. Tot açò amb la idea clara de fer conscient al nostre alumnat de què allò que passa actualment no és fortuït, sinó conseqüència d'aquest passat més immediat i fer-los partícips de la vida en societat en valors contraris a la discriminació per origen, gènere o condició sexual i fomentar la consciència democràtica o pensar històricament.

En segon lloc, volem preparar adequadament al nostre alumnat per respondre positivament a les exigències mentals, cognitives o d'estudi que significa 2n de Batxillerat, les PAU i els estudis superiors. Creguem que 1r de Batxillerat és un curs ideal per posar en pràctica i adaptar-se paulatinament a nous ritmes i tècniques de treball (comentaris de text i artístics, etc.), formació i aprenentatge

perquè l'impàs entre 4t d'ESO i el futur acadèmic siga el menys difícil i traumatitzant possible.

Per últim, i el detonant del nostre fil conductor, prestarem especial atenció als moviments migratoris i desplaçaments forçats als segles XIX i XX, com també dels últims moviments migratoris internacionals, l'origen, el per què i llocs d'arribada i quines arrels tenen en aquests períodes o els problemes d'acceptació vinculats amb la xenofòbia i l'odi al diferent. A banda de ser continguts que es troben en el currículum, considerem que tenen una gran potencialitat per tractar la diversitat ètnica i cultural que trobem a les aules.

Tots aquests objectius els treballarem mitjançant una sèrie d'activitats i **tècniques metodològiques** perquè siga més fàcilment l'adquisició dels coneixements per part de l'alumnat, combinarem una metodologia més clàssica, basada en aprendre a retindre informació i saber plasmar-la correctament als exàmens i proves escrites, amb d'altra més innovadora, activa i participativa.

En relació a açò, hem elaborat Unitats Didàctiques (11 en total) i dissenyat situacions i activitats d'aprenentatge amb títols atractius i potents que criden l'atenció i facen formular-se preguntes i voler saber més a l'alumnat. Tota la producció de materials, recursos i continguts didàctics han estat triats i elaborats per nosaltres que li confereix una natura totalment flexible i susceptible de canvis. Emprarem una àmplia gama de mètodes docents com ara: l'exposició oral, el treball en equip, el debat i la utilització correcta de les TIC per aconseguir aprenentatges adequats i desenvolupar els objectius, les competències i els sabers bàsics marcats pel currículum.

A més considerem que les eixides de camp són una eina molt adient per a l'adquisició de continguts i valors. Per això, hem planificat una sortida a Albocàsser per conèixer el patrimoni de l'interior de la província de Castelló, que abarca períodes amplíssims, des de la prehistòria fins l'època contemporània, però serà aquest últim en el que ens centrarem, i més concretament en els bombardejos produïts durant la Guerra Civil i que segons recents investigacions, estan relacionats amb proves militars de l'alemanya nazi de cara a preparar la Segona Guerra Mundial. Després de tot, una prova tangible i fefaent de la interrelacionalitat en història.

La **inclusió en educació** és un punt clau, som conscients de la diversitat en ritmes d'aprenentatge, motivació o nivell cognitiu, per això hem dissenyat tots els elements de la programació tenint cura de cobrir les possibles necessitats de l'alumnat amb dificultats de seguiment en el procés educatiu. Les nostres premisses han seguit en tot moment el Disseny Universal de l'Aprenentatge o DUA per a aconseguir que aquest alumnat pugui accedir a una educació de qualitat en igualtat d'oportunitats. Per tant, valors com la flexibilitat i l'adaptabilitat que li hem configurat a la nostra programació i l'elecció pròpia de materials permetrà aplicar més fàcilment les modificacions pertinents en qualsevol moment del curs.

Per a les dificultats específiques d'aprenentatge aplicarem mesures individualitzades, però, sempre que siga possible, buscarem sortejar la diversitat, emfatitzant l'ètnica, mitjançant la cooperació i el treball en equip. Per últim, s'establiran mesures d'enriquiment curricular per a l'alumnat amb altes capacitats.

Tal i com defineix el Decret 108/22, l'**avaluació** serà continua i diferenciada amb preponderància a fomentar les activitats, tant en equip com individuals, i restar pes a l'examen. Conseqüentment, avaluarem diversos aspectes del procés d'aprenentatge com són els treballs i projectes, participació a classe, tot açò, regit pels criteris d'avaluació que ens indicaran si l'alumne ha assolit totes les competències i per tant, supera satisfactòriament el curs.

L'alumnat estarà informat en tot moment d'aquest procés, el primer dia de classe entregarem tota la informació pertinent a mode de contracte d'aprenentatge entre professor i alumnat, i a banda, cada Unitat Didàctica s'entregarà una fitxa on estaran desenvolupades les activitats pràctiques (indicant quines seran a classe o quines a l'aula i quines individuals o per grups), la cronologia i els criteris d'avaluació. La ponderació de cada apartat serà: bloc artístic (30%), bloc històric (60%) i actitud i participació: 10%.

Altrament, l'**autoavaluació** es realitzarà mitjançant l'observació d'aula, una senzilla enquesta a final de curs i una enquesta del professor a sí mateix, amb tota aquesta informació traurem conclusions si el nostre paper com docents ha estat positiu o si seria convenient canviar aspectes de cara al nou curs. A grans trets, l'avaluació continua ens permetrà revisar el model d'ensenyança, corregir defectes o introduir millores per a cursos posteriors, però també durant el present gràcies a què la programació s'ha elaborat amb el principi de flexibilitat per poder facilitar la seua adaptació.

Per finalitzar, caldria fer menció a la bibliografia que utilitzarem per a l'elaboració de materials, la qual ha estat triada minuciosament tenint en compte les últimes investigacions historiogràfiques sobre l'època contemporània.

Una vegada vista i desenvolupada la nostra programació didàctica, crec que és apropiat plasmar consideracions sobre el màster i les pràctiques externes.

Des que vaig començar les pràctiques al centre IES Politècnic de Castelló, estava interessat en portar a terme una activitat que complementara i posarà més valor a aquesta proposta de TFM, però la meua tutora no impartia l'assignatura de 1r de Batxillerat, així que em vaig posar en contacte amb un company del departament i de seguida va posar la seua classe a la meua disposició. Per calendari, tocava impartir la Segona Guerra Mundial, tema que equivalia a la meua UD 6: *El món al fil de la navalla*. En un primer moment, la meua intenció era posar en pràctica l'activitat "En la pell d'un supervivent", on l'alumnat, per parelles, un interpretarà el rol d'haver viscut la guerra i l'altre l'haurà d'entrevistar i redactar-la, tractant aspectes importants com la història oral i la memòria individual i col·lectiva. Tanmateix, la recomanació del professor fou que buscara altra activitat perquè segons ell el grup no era dolent ni subversiu, però sí poc participatiu i no massa treballador. Aleshores vaig pensar una activitat de menor pes de treball, que es poguera desenvolupar en una sessió i que tractara igualment aquests aspectes. La solució va desembocar en una breu explicació sobre què és la Història i què és la memòria, quines semblances presenten i quines són les principals diferències i perquè no podem confondre ambdues. A mode d'exemple, vaig presentar un vídeo sobre excombatents de la batalla d'Stalingrad on narraven de forma oral les seues experiències. Posteriorment, vaig projectar unes preguntes (consultar l'Annex) perquè els alumnes reflexionaren sobre allò escoltat. Els resultats foren satisfactoris, perquè van contribuir tots i es mostraren interessats i compregueren, a grans trets, la diferència entre Història i Memòria i la importància de no caure en falsos mites.

Del producte resultant he extret coses molt positives, fins al punt que la idea sobre els bombardejos del Maestrat durant la Guerra Civil i realitzar una eixida de camp per conèixer-ho de primera mà la vaig extraure rellegint les notes per elaborar aquestes conclusions. En definitiva, un exemple clar, que si s'escolta a l'alumnat, es pot aprendre i molt.

10. BIBLIOGRAFIA

Bibliografia per a l'elaboració del contingut de les UD

- BASTERRA COSSÍO, Ana. *Proyecto EDIA: recursos educativos abiertos para aprendizaje por proyectos en geografía e historia en secundaria*. Madrid, España: Ministerio de Educación, Cultura y Deporte, 2017.
- CARR, Edward, H., *La revolución rusa: de Lenin a Stalin (1917-1929)*. Madrid, Alianza Editorial, 2007.
- CASANOVA, Julián, *Una violencia indómita: el siglo XX europeo*. Barcelona, Crítica, 2020.
- CHANDLER, David, ROTHE, Delf, MÜLLER, Franziska, "Relaciones internacionales en el Antropoceno", *Relaciones internacionales*, 50 (2022), pp. 107-126.
- DOSSE, François, *Història. Entre la ciència i el relat*. València, Universitat de València, 2001.
- FITZPATRICK, Sheila, SOLER, Juan, *Breve historia de la Unión Soviética*. Barcelona, Antoni Bosch, 2022.
- GENTILE, Emilio, *El fascismo y la marcha sobre Roma*. Barcelona, Edhasa, 2015.
- GOMBRICH, Ernst, H., *La historia del arte*. Londres, Phaidon, 2023.
- LÓPEZ AREU, Mario, "La teoría política ante el desafío de un mundo multipolar". *Revista de estudios políticos*, 188 (2020), pp. 13-40.
- MAZOWER, Mark, *La Europa negra*. Valencia, Barlin Libros, 2018.
- MOSSE, George, L., *La nacionalización de las masas: simbolismo político y movimientos de masas en Alemania desde las guerras napoleónicas al Tercer Reich*. Madrid, Marcial Pons, 2019.
- ARCHILÉS, Ferran, GARCÍA CARRIÓN, Marta, SAZ, Ismael, *Nación y nacionalización: una perspectiva europea comparada*. València, Universitat de València, 2013.
- PÉREZ CASADO, Ricard, *La Unión Europea*. València, Universitat de València, 2017.
- REES, Laurence. *Auschwitz: los nazis y la «solución final»*. Barcelona, Crítica, 2007.

- SERNA, Justo, *La crisis del Antiguo Régimen y los absolutismos*. Madrid, Síntesis, 1994.
- TRAVERSO, Enzo, *Els usos del passat: Història, memòria, política*. València, Universitat de València, 2006.
- TROITIÑO, David, R., KERIKMÄE, Tanel, “Europa Central y del Este en la Unión Europea”. *Ayer*, 129 (2023).
- VEIGA, Francisco, *La guerra fría*. Barcelona, Editorial UOC, 2017.
- ZWEIG, Stefan, *El món d'ahir: memòries d'un europeu*. Barcelona, Quaderns Crema, 2001.

Bibliografia per a l'elaboració de la programació

- DALMAU MONTALÀ, Mariona, SALA BARS, Ingrid, et al., *Pautes sobre el Disseny Universal per a l'Aprenentatge (DUA)*. Barcelona, Universitat Ramon Llull, 2015.
- DECRET 108/22, del 5 d'agost, pel qual s'estableix el currículum bàsic de l'Educació Secundària Obligatòria i del Batxillerat al País Valencià.
- GATELL ARIMONT, Cristina, RISQUES CORBELLA, Manel, et al., *Història del Món Contemporani*. Vicens Vives, 2022.
- MARTÍNEZ IZAGUIRRE, Myriam, et al., “Autoevaluación y reflexión docente para la mejora de la competencia profesional del profesorado en la sociedad del conocimiento”. *Revista de Educación a Distancia (RED)*, 56 (2018), pp.
- MONTEAGUDO, José, FACAL, Ramón, “Estándares de aprendizaje y evaluación del pensamiento histórico, ¿incompatibles? Análisis de currículos, programaciones, exámenes y opinión de expertos en España”. *Perfiles educativos*, vol. 40, 161 (2018), pp. 128-146.
- PEC IES Politècnic
- PUJOLÀS, Pere, “Aulas inclusivas y aprendizaje cooperativo”. *Diversidad y Educación*, vol. 30, 1 (2012), pp. 89-112.
- SOUTO, Xosé M., GARCIA, Diego, APARECIDA, Sílvia, “Educación geográfica y las salidas de campo como estrategia didáctica: un estudio comparativo desde el Geoforo Iberoamericano”. *Revista bibliográfica de geografía y ciencias sociales*, vol. 21, 1.155 (2016), pp.

ANNEX

Als annexos d'aquesta PD trobarem les imatges de les diapositives utilitzades a l'activitat del Practicum així com també algunes mostres de reflexions realitzades pels alumnes.

HISTÒRIA I MEMÒRIA

QUÈ ÉS LA HISTÒRIA?

QUÈ ÉS LA MEMÒRIA

HISTÒRIA

- Els historiadors busquen proves documentals per a reconstruir els fets històrics explicant causes, motius i conseqüències.

MEMÒRIA

- La memòria es centra en recuperar les experiències dels testimonis en les històries personals i pròximes en reconèixer el seu caràcter únic.

Des de la història, la memòria pot ser un recurs per a la investigació en el procés d'obtenir i construir dades sobre el passat. Per la seua part, no existeix una memòria que no haja estat "contaminada" per elements que no deriven de l'experiència mateixa.

REFLEXIONEM

Reflexioneu sobre allò narrat pels veterans de la batalla d'Stalingrad.

- Quina imatge teníeu abans dels soldats alemanys durant la Segona Guerra Mundial? I ara? Completa el relat amb aportacions historiogràfiques.
- Què preguntaríeu als veterans en cas de poder entrevistar-los?
- Quin paper jugaven les dones?
- Feu aportacions personals.

Alguns exemples d'alumnes

- Uns soldats que no tenien por i que els generals diuen que anarien a casa quan acabaren de la guerra. També que vivien en llocs que no se podien viure i també, que si no arribava el camió del menjar, no menjaven. Me sona que també me han dit que els soldats eren molt joves i tots els diners que la gent guanyava, eren destinats a la guerra.

I ara, he vist que tenien por i volien veure a la seva família i se sentien tristos quan veien als seus companys morir.

- Preguntaria que si elles tenien ganes de viure o pensaven en lo que farien després de finalitzar la guerra.

- Jugaven el paper de infermeres o estar en casa cuidant dels més xicotets.

- Per exemple en Rússia he vist que els soldats russos no volen fer guerra, però estan obligats. Perque realment estan matant a gent innocent i són conscients. A més no se que vol conseguir Rússia atacant Ucraïna, perquè només esta matant gent i destruint el país.

- Tots tenim una imatge dels soldats com a persones roïnes que és únic que volen es matar però al cap i a la fi són persones amb sentiments que a diferents següen ordres, matar als enemics. Però després de veure documentals em done conte de que ells també tenen família i es en és únic en és que pensen quan van a la guerra.
- Jo més que preguntar, els diria que gràcies per donar la vida per el país, perquè participes en una guerra es molt dur, vives experiències horribles i és únic que vols es tornar a casa per veure a la família. I com a pregunta jo personalment els preguntaria: Si poguessen tornar al passat i vos diguessen que no es obligat anar a la guerra, hauríeu tingut el valor d'anar per servir al país o no?
- Les dones en aquesta situació es queduen en casa esperant a que l'home tornara a casa, o per altra banda, les dones que eren metgesses anaben als camps per curar als malferits. I no o pareix però les dones, vee no anaben a la guerra, però també patien per els homes, perquè podien estar morts o ferits i ells es preocupaben.
- Com a opinió personal, m'alegra haber naixcut a aquesta època perquè no tindré que patir, però hem pareix que els homes que van anar a la guerra tenien molta força de voluntat; que eren molt valents perquè van passar per unes condicions pessimes.
Perquè, se que no es el meu, però mon pare va fer la mèi i em va contar que es passava molt mal.

1. Tot era catàstrofe, però he vist que els alemanys també sofrien.

2. Que sentien quan estaven en el camp de batalla.

- Si sabien el perquè estaven allí.

3. Les que es quedaven a les cases cuidant de la família i en molts casos es quedaven viudes perquè els seus marits morien en la guerra.

4. En els "experiment stuka" van bombardejar els meus pobles, Vilatorrada i Benassar.

En la guerra civil un dels ^{meus} bisabuelo quan van vindre els rojos es va fer passar per mort per a que no el mataven. Aleshores van passar literalment damunt d'ell i gràcies a això heu estic así perquè després d'això va conèixer a la meua bisabuela.